

راه‌های دور زدن مالیات!

قانون به مواردی از پرداخت نکردن مالیات رسمیت داده است

مالیات یکی از مهم‌ترین منابع تأمین بودجه در کشورهای توسعه‌یافته است که به عنوان **ایزاری کار آمد** برای مدیریت بازارهای مالی، **پولی** و همچنین مبارزه با بسیاری از جرائم محسوب می‌شود. همین مسئله هم موجب شده است این کشورها قوانین متعدد و سفت‌وسختی را در خصوص موضوع مالیات وضع کنند. در کشور مائیز مدتی است اهمیت مالیات مورد توجه قوای مجریه و مقننه قرار گرفته و با فراز و نشیب‌های مختلف در حال وضع و اجرای قوانین در این خصوص هستند که در راستای آن برنامه‌های گسترده‌ای برای افزایش پایه‌های مالیاتی و جلوگیری از فرار از آن به اجرا گذاشته شده است. البته از سوی دیگر راهکارهای قانونی و غیرقانونی نیز جهت فرار مالیاتی یا اصطلاحاً دور زدن مالیات وجود دارد. در قوانین مالیاتی از یک طرف مواردی برای کاهش مالیات و تخفیف‌های مالیاتی پیش‌بینی شده و از طرف دیگر جرائم و مجازات‌هایی نیز برای فرار مالیاتی وجود دارد.

معافیت‌های مالیاتی بهره‌مند می‌شود، در واقع اگر حداقل به مدت سه سال پشت سر هم در زمان مقرر، اظهارنامه مالیاتی و اظهارنامه ارزش افزوده خود را تسلیم و مالیات تعیین شده را در زمان تعیین شده پرداخت کنید، این مزیت شامل حال شما خواهد شد که تا در صد کل مالیات این سه سال را در قالب تخفیف مالیاتی دریافت کنید یا اینکه ۴۰ درصد از کل مالیات پرداخت‌شده در این سه سال از بدهی مالیاتی شما کسر شود.

■ محاسبه و اظهار دقیق اسناد
دقت در ارائه مدارک حسابرسی مستدل و دقیق به سازمان امور مالیاتی در جلب اعتماد سازمان و کاهش مالیات‌تان اثر گذار است و به شکل خودکار نوعی از جدیدترین راه‌های فرار مالیاتی قانونی شناخته می‌شود.

■ حسابداری و وضعیت اموال قابل استهلاک
هر کسب‌وکاری از یکسری ابزار و وسایل برای درآمدزایی خود بهره می‌برد که در گذر زمان دچار فرسودگی و کاهش قیمت می‌شوند و ارزش مادی آنها کاهش جدی پیدا می‌کند که این خود یک نوع ضرر برای کسبوکار مربوط است، حال در صورت ارائه مدارک دقیق محاسبه ارزش و اسناد کامل در خصوص استهلاک، شما می‌توانید از تخفیفات مالیاتی استفاده کنید.

■ پیگیری قوانین معافیت‌های مالیاتی
امکان اینکه هر ساله نرخ مالیات تغییر کند، کم یا زیاد شود یا اینکه برخی از مشاغل و خدمات از

پرداخت قسمتی یا کل مالیات تعلق گرفته معاف شوند، وجود دارد، به همین منظور بهتر است قوانین، تبصره‌ها و ابلاغیه‌های مالیاتی را مدام رصد کنید تا اگر تخفیف یا معافیتی وجود دارد بتوان از آن بهره برد.

■ محاسبه دقیق هر هزینه
هزینه‌ها در تعیین مقدار مالیات مؤثرند، به همین دلیل هیچ‌گاه نباید از نگهداری و ثبت همه اسناد و فاکتورهای هزینه‌ها غافل شوید.

■ کمک به خیریه
از آنجا که کمک به مراکز خیریه و مؤسسات عام‌المنفعه موجب تخفیف مالیاتی می‌شود، در صورت کمک به این مراکز باید فاکتورها و اسناد مربوط به کمک خود را حفظ و در موقع لزوم ارائه کنید.

دقت در ارائه مدارک حسابرسی مستدل و دقیق به سازمان امور مالیاتی در جلب اعتماد سازمان و کاهش مالیات‌تان اثر گذار است و به شکل خودکار نوعی از جدیدترین راه‌های فرار مالیاتی قانونی شناخته می‌شود

مالیاتی و ترانزانه به سازمان اداره امور مالیاتی برای سه سال متوالی، امتناع از انجام تکالیف قانونی، تنظیم معاملات با نام دیگران برای اینکه پرداخت مالیات به گردن شخص دیگری بیفتد، خودداری از انجام تکالیف قانونی در خصوص تنظیم و تسلیم اظهارنامه مالیاتی حاوی اطلاعات درآمدی و هزینه در سه سال متوالی و عدم تنظیم صحیح ترانزانه و اسناد سود و زیان از جمله دیگر راه‌های فرار مالیاتی غیرقانونی است که در کنار صدور فاکتورهای صوری و دو دفتره بودن، حساب‌های اجاره‌ای، دستکته‌های پوز بی‌هویت، قاچاق کالا، عدم اعلام سود واقعی، فعالیت‌های پنهان اقتصادی، دور زدن قانون، کتمان و عدم ارائه اطلاعات شغلی با توجه به ممیز محرز بودن سازمان مالیات اتفاق می‌افتد. در این شرایط و برای جلوگیری از این فرارهای مالیاتی برخی قدم‌ها برداشته شده است که از جمله آنها می‌توان به الزام برای اخذ تمامی ریز داده‌های مربوط به ثروت، درآمد و مصرف مؤدیان از دستگاه‌های ذی‌ربط و ذخیره در بانک اطلاعاتی سازمان امور مالیاتی اشاره کرد. همچنین عملیاتی‌سازی سامانه پایانه‌های فروشگاه‌های کشور نیز بخش مهم دیگر مدرن‌سازی نظام مالیاتی است که یکی از مصداق‌های آن استفاده از کارخوان‌های هوشمند است. اکنون تمامی صاحبان حرف و مشاغل پزشکی، پیراپزشکی، داروسازی و دامپزشکی که مجوز فعالیت آنها توسط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان نظام پزشکی ایران یا سازمان نظام دامپزشکی و سازمان دامپزشکی ایران صادر می‌شود، مکلفند نسبت به نصب، راه‌اندازی و استفاده از پایانه فروشگاهی اقدام کنند.

اما از سوی دیگر با نهای شدن قانون دریافت مالیات از تراکنش دستگاه‌های کارت‌خوان، برخی واحدهای صنفی از جمله پزشکان مشتریان را به انتقال وجه خرید از طریق کارت‌به‌کارت مجبور می‌کنند. آنها تلاش می‌کنند با این روش، قانون پرداخت مالیات از تراکنش دستگاه‌های کارت‌خوان را دور بزنند. در پاسخ قانون هم آن دسته از فعالان اقتصادی را که از این شیوه کارت‌به‌کارت به جای کارخوان استفاده کرده، علاوه بر پرداخت مالیات، محکوم به پرداخت ۳۰ درصد جریمه غیقل بخشش هم کرده است. همچنین گزارش غیرواقعی درآمد‌ها یا تنظیم پزشکان و سایر اصناف از جمله نداشتن دستگاه کارت‌خوان گرفته شود، مردم می‌توانند موضوع را به ستاد خبری سازمان امور مالیاتی به شماره ۰۲۱۳۵۰۱۹ اعلام کنند و سازمان امور مالیاتی وعده داده است علاوه بر جریمه غیقل بخشش، این نوع عدم‌گزارش‌ها را فرار مالیاتی محسوب بین فرار از مالیات و اجتناب از پرداخت مالیات می‌داند. به علاوه، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در پاسخ قانونی کند؛ موضوعی که به نظر می‌رسد هنوز نتوانسته است موجب جلوگیری از این نوع تخلفات باشد.

* پژوهشگر

دیده‌بان

جرائم مالیاتی چیست؟

قانونگذار برخی از فرارهای مالیاتی را جرم‌انگاری کرده است

لیستی تقریبی

در شرایطی که متخلفان هر روز به دنبال راه‌سکار جدیدی برای دور زدن قانون یا انجام جرم دور از چشم ناظران هستند، این وظیفه قانونگذار است به دنبال فکری برای به‌روز ماندن قوانین و مخصوصاً مجازات‌های خود باشد، زیرا واضح به نظر می‌رسد هر **خلاً قانونی می‌تواند تبدیل به حیاط خلوتی دوست‌داشتنی برای مجرمان شود و در این میسان قانون‌های مالیاتی نیز با همین ضرورت روبه‌رو هستند** و البته برای برخی از آنها جرم‌انگاری نیز انجام شده است. قانون می‌گوید اگر شخصی که مکلف به تسلیم اظهارنامه مالیاتی است، طی سه سال متوالی اظهارنامه مالیاتی خود را تسلیم نکند، مجرم قرار می‌گیرد. در این صورت فرار مالیاتی شناخته می‌شود یا در مورد دیگر افرادی که به قصد فرار از مالیات معاملات و قراردادهای خود را برخلاف واقع با نام دیگران یا معاملات و قراردادهای دیگران را به نام خود تنظیم کنند نیز مجرم شناخته می‌شوند.

از دیگر مجرمان مالیاتی افرادی هستند که مانع از دسترسی مأموران مالیاتی به اطلاعات و احدهای صنفی از جمله پزشکان مشتریان را به انتقال وجه خرید از طریق کارت‌به‌کارت مجبور می‌کنند. آنها تلاش می‌کنند با این روش، قانون پرداخت مالیات از تراکنش دستگاه‌های کارت‌خوان را دور بزنند. در پاسخ قانون هم آن دسته از فعالان اقتصادی را که از این شیوه کارت‌به‌کارت به جای کارخوان استفاده کرده، علاوه بر پرداخت مالیات، محکوم به پرداخت ۳۰ درصد جریمه غیقل بخشش هم کرده است.

مهمترین برای اینکه جلوی اقدامات غیرقانونی خلاف واقع و اسناد به آن، جلوگیری از دسترس قرار دادن اطلاعات مالی یا جلوگیری از اینکه مأمور مالیاتی به درستی کار خود را انجام دهد، مخفی کردن فعالیت‌های اقتصادی و کتمان درآمد حاصل از آن، استفاده از کارت بازرگانی اشخاص دیگر به منظور فرار مالیاتی، نمایش فعالیت‌ها به گونه‌ای که گویند مشمول معافیت مالیاتی شده، معافیت مالیاتی و اطلاعات مالیاتی و اقتصادی مأموران مالیاتی به اطلاع سایر اشخاص ثالث، عدم تحویل اظهارنامه

در موضوع تقلب یا فرار مالیاتی از روش‌هایی مانند گزارش غیرواقعی درآمد‌ها یا تنظیم اظهارنامه‌ها نیز استفاده می‌شود.

تفاوت فرار مالیاتی با اجتناب مالیاتی

در این میان باید توجه داشت هر کسی که به دنبال فرار مالیات کردن مالیات خود است، مجرم نیست و اینجاست که موضوع اجتناب مالیاتی پدیدار می‌شود. تمایز مفهومی بین فرار از مالیات و اجتناب از پرداخت مالیات به قانونی یا غیرقانونی بودن رفتار مؤدیان مربوط می‌شود. فرار مالیاتی یک نوع تخلف از قانون است. وقتی که یک مؤدی مالیاتی از ارائه گزارش درست در مورد درآمد‌های حاصل از کار یا سرمایه خود که مشمول پرداخت مالیات می‌شود، امتناع می‌کند، یک نوع عمل غیررسمی انجام می‌دهد که او را از چشم مقامات دولتی و مالیاتی کشور دور نگه می‌دارد اما در اجتناب از پرداخت مالیات، فرد نگران نیست که عمل او افشا شود. اجتناب از مالیات، از خلاهای قانونی در قانون مالیات‌ها نشئت می‌گیرد، در اینجا فرد با هدف کاهش قابلیت پرداخت مالیات، خود دنیبال راه‌های گریز می‌گردد.

راهکار قانونی مقابله با فرار مالیاتی

قانون مالیات‌های مستقیم، مهم‌ترین ابزار مقابله با فرار مالیاتی است که برای اولین بار در سال ۱۳۴۵ تصویب و در طول سال‌های مختلف، بارها و بارها بازنگری قرار گرفته است. با این حال هنوز هم فرار از مالیات چه در ایران و چه در سایر کشورهای دنیا، موضوعی است که با خلأهای جدی قانون روبه‌رو است. ترویج اندیشه سرزرمینی آباد با پرداخت مالیات در مطبوعات و رسانه‌های گروهی و تأکید روزافزون بر منافع عام از پرداخت مالیات، گنجاندن چند فرار مالیاتی تأکید می‌کند هر با مالیات در برنامه‌های درسی سطوح مختلف تحصیلی، اهتمام جدی دولت برای اجرای دقیق قانون مالیات بر ارزش افزوده و سایر مقررات مرتبط به گونه‌ای که شهروندان پرداخت مالیات را وظیفه خود تلقی کنند، شفاف‌سازی نحوه هزینه‌کرد درآمدهای مالیاتی توسط دولت و انعکاس اخبار آن، حذف معافیت‌های غیرضروری مثل معافیت بخش‌های فرهنگی، هنری و ورزشی و همچنین هدفمند کردن معافیت‌های واحدهای تولیدی و مسکونی، تشکیل بانک اطلاعاتی جامع و فراگیر، به طوری که تمامی فعالیت‌های اقتصادی مؤدیان ثبت و به شکل آنلاین در اختیار واحدهای مالیاتی سراسر کشور قرار گیرد، ارتقای سطح کیفی دانش مأموران و دست‌اندرکاران مالیاتی از طریق آموزش‌های الزامی و همچنین شناسایی کسبه فاقد پروانه کسب به منظور جلوگیری از فرار مؤدیان مالیاتی و سوق دادن آنها به زیر چتر اتحادیه‌ها انجام داد.

پیشنهادهای برای جلوگیری از فرار مالیاتی

یکی از راهکارهایی که می‌تواند هوشمندانه جلوی فرارهای مالیاتی هوشمند را بگیرد، اجرائی شدن واقعی دولت الکترونیک است و همچنین به دریافت هوشمندانه اطلاعات کاربران و تراکنش‌های بانکی پزشکی که تاکنون پرونده مالیاتی تشکیل ندادند، بررسی

ناکامی نظام مالیاتی و موانع قانونی

یکی از عوامل تشدید بی‌عدالتی در درآمدهای ایرانیان، تبعیض در پرداخت مالیات است

سیستم اطلاعات مالیاتی مطلوب بوده است و اطلاعات به شکل برانکنده، ناقص و غیرمستند در اختیار نظام مالیاتی قرار می‌گیرد.

از سوی دیگر باید توجه داشت قانونگذار همواره برای بالا بردن درصد بازدارندگی فرار از اجرای قانون، ضمانت‌اجرائی متناسب را وضع می‌کند، در واقع قانونگذار اجرای قوانین مصوب و احکام صادره از دادگاه‌ها را به وسیله نیروی تضمین می‌کند که به آن ضمانت اجرا گفته می‌شود اما با وجود این راهکار حقوقی متأسفانه درباره قوانین مالیاتی تناسبی بین میزان تخلف و ضمانت اجرا وجود ندارد و این ضمانت‌های اجرا اکثراً جنبه‌های مالی مانند جریمه‌های نقدی دارد که نتوانسته است بازدارندگی کافی را ایجاد کند، لذا به نظر می‌رسد ضروری است به تعیین جرائم مناسب علاوه بر مجازات‌های مالی از مجازات زندان یا محرومیت از حقوق اجتماعی و غیره به عنوان ضمانت‌های اجرائی مالی و کیفری توأمان استفاده شود، با این همه

عدم شفافیت مقررات موجب بروز فساد در جامعه می‌شود، از این رو شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی برخی مفاد پیچیده قانون، امری مهم و ضروری است. وقتی شفافیت نباشد، پنهان‌کاری در آمد و فعالیت‌های اقتصادی ایجاد می‌شود که این پدیده سرانجام به فساد مالیاتی منجر خواهد شد

صاحبان منابع و نوع و میزان آن می‌افزاید. این در شرایطی است که نظام مالیاتی کشور ما به دلیل عدم سرمایه‌گذاری لازم و فقدان برنامه‌ریزی مناسب طی سال‌های گذشته فاقد

ناکامی نظام مالیاتی کشور در جلوگیری از فرارهای مالیاتی گسترده که هر روز با رقم‌ها باور نکردنی آن از سوی سازمان‌های نظارتی منتشر می‌شود، در کنار پرداخت مداوم مالیات توسط کارمندان بخش دولتی و خصوصی، موجب تشدید بی‌عدالتی در درآمدهای ایرانیان شده است. برای مقابله با این ناکامی نظام مالیاتی ابتدا باید زمینه‌های ایجاد آن را بررسی کنیم. گاهی خود قوانین مالیاتی و نحوه قانونگذاری موجب بروز فساد در نظام مالیاتی می‌شود، لذا ضروری است قوانین مالیاتی مورد اصلاح و بازبینی قرار گیرد تا موانعی را که منجر به ارتکاب جرائم مالیاتی شده‌اند، برطرف و اصلاح سادترین راه‌حل شفافیت قوانین مالیاتی باشد.

بدون شک عدم شفافیت مقررات موجب بروز فساد در جامعه می‌شود، از این رو شفاف‌سازی و اطلاع‌رسانی برخی مفاد پیچیده قانون، امری مهم و ضروری است. وقتی شفافیت نباشد، پنهان‌کاری در آمد و فعالیت‌های اقتصادی ایجاد می‌شود که این پدیده سرانجام به فساد مالیاتی منجر خواهد شد، بنابراین تمرکز بر اصلاح قوانین مالیاتی بستر اعتماد در جامعه را